

POWIAT
STALOWOWOLSKI

Fundacja
Masz Prawo

Upadłość konsumencka jako sposób na oddłużenie

Poradnik opracowany przez Fundację „Masz Prawo” z siedzibą w Tarnobrzegu jako zadanie publiczne zlecone i sfinansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Stalowowolskiego w ramach edukacji prawnej, o której mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. 2015 poz. 1255 z późniejszymi zm.), w związku z realizacją zadania prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Stalowowolskim w 2020 roku.

Tarnobrzeg 2020

Wstęp

Dnia 24 marca 2020 r. weszła w życie nowelizacja upadłościowego, w tym również przepisów dotyczących postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych. Celem wprowadzonych zmian było uproszczenie zasad ogłoszenia upadłości konsumenckiej oraz skrócenie trwania postępowania upadłościowego.

Niniejszy poradnik ma na celu przybliżenie przepisów prawnych, zasad regulujących postępowanie o ogłoszenie upadłości wobec osób fizycznych.

Przed wyżej wskazaną zmianą upadłość konsumencką mogły ogłosić wyłącznie osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej. Wraz z wejściem w życie nowych przepisów, sytuacja ta uległa zmianie. Obecnie również takie osoby, które prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą również mogą złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

Niniejszy poradnik jednakże będzie opracowaniem skupiającym się głównie na upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności, z uwagi na dużo większe zainteresowanie wśród osób korzystających z nieodpłatnego poradnictwa prawnego oraz obywatelskiego taką problematyką.

Co to jest upadłość konsumencka?

Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, określane w języku prawniczym mianem "upadłości konsumenckiej", wprowadzono do polskiego porządku prawnego ustawą z 5.12.2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 234, poz. 1572). Celem wprowadzenia przepisów o upadłości konsumenckiej „oddłużenie” tych osobom fizycznym, które są zadłużone w stopniu uniemożliwiającym im samodzielnie spłatę długów.

Jednym z podstawowych warunków skorzystania z tej instytucji prawnej jest pozostawanie przez dłużnika w stanie niewypłacalności, który jest definiowany jako stan, w którym dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, nawet jeśli problem z płatnościami dotyczy wyłącznie jednego wierzyciela. Niewypłacalności osoby fizycznej zostało wypracowane przez orzecznictwo sądów, w oparciu o już istniejące w tym zakresie doświadczenia w zakresie upadłości osób fizycznych, jednakże w piśmiennictwie wskazuje się, iż *„stan niewypłacalności osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej będzie zachodził w przypadku, gdy z każdym upływającym miesiącem stan zadłużenia takiej osoby z tytułu niewykonywanych zobowiązań pieniężnych będzie się pogłębiał, niezależnie od podejmowanych przez dłużnika działań zmierzających do spłaty zadłużenia”*¹.

Jakie zobowiązania można umorzyć? Jakie zobowiązania nie podlegają umorzeniu?

Poniżej wskazano przykłady zobowiązań, które podlegają umorzeniu. Są to m.in.:

- zobowiązania bankowe i pozabankowe (kredyty, pożyczki, tzw. „chwilówki”);
- zobowiązania wynikające z uprzednio prowadzonej działalności gospodarczej;
- zaległości podatkowe;
- nieopłacone rachunki (prąd, gaz, telefon, inne);

¹ P. Zimmerman, Prawo upadłościowe. Komentarz 2020, wyd. 6

- zaległości mieszkaniowe.

Zobowiązania nie podlegające umorzeniu:

- zobowiązania o charakterze alimentacyjnym;
- zobowiązania wynikające z rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci;
- zobowiązania do zapłaty orzeczonych przez sąd kar grzywny, wykonania obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;
- zobowiązania do zapłaty nawiazki lub świadczenia pieniężnego orzeczonych przez sąd jako środek karny lub środek związany z poddaniem sprawcy próbie;
- zobowiązania do naprawienia szkody wynikającej z przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem;
- zobowiązania, których upadły umyślnie nie ujawnił, jeżeli wierzyciel nie brał udziału w postępowaniu.

Co powinien zawierać wniosek o ogłoszenie upadłości?

Wniosek o ogłoszenie upadłości powinien zawierać:

- imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, adres oraz numer PESEL dłużnika, a jeżeli dłużnik nie posiada numeru PESEL – inne dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację;
- NIP dłużnika, jeżeli dłużnik miał taki numer w ciągu ostatnich dziesięciu lat przed dniem złożenia wniosku;
- wskazanie miejsc, w których znajduje się majątek dłużnika;
- wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie;
- aktualny i zupełny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników;
- spis wierzycieli z podaniem ich adresów i wysokości wierzytelności każdego z nich oraz terminów zapłaty;

- spis wierzytelności spornych z zaznaczeniem zakresu w jakim dłużnik kwestionuje istnienie wierzytelności; wskazanie wierzytelności w spisie wierzytelności spornych nie stanowi jej uznania;
- listę zabezpieczeń ustanowionych na majątku dłużnika wraz z datami ich ustanowienia, w szczególności hipotek, zastawów i zastawów rejestrowych;
- informację o osiągniętych przychodach oraz o kosztach poniesionych na swoje utrzymanie oraz osób pozostających na utrzymaniu dłużnika, w ostatnich sześciu miesiącach przed dniem złożenia wniosku;
- informację o czynnościach prawnych dokonanych przez dłużnika w ostatnich dwunastu miesiącach przed dniem złożenia wniosku, których przedmiotem były nieruchomości, akcje lub udziały w spółkach;
- informację o czynnościach prawnych dokonanych przez dłużnika w ostatnich dwunastu miesiącach przed dniem złożenia wniosku, których przedmiotem były ruchomości, wierzytelności lub inne prawa, których wartość przekracza 10 000 zł;
- oświadczenie o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej należy sporządzić na formularzu, który dostępny jest na stronie :

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-konsumenci-od-24-marca-2020>

Ile wynosi opłata od złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej?

Opłata od wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej wynosi 30 zł.

Gdzie złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej?

Sądem właściwym do którego należy złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej jest sąd rejonowy (wydział gospodarczy) ze względu na miejsce zwykłego pobytu dłużnika.

Miejsce zwykłego pobytu to takie miejsce, w którym znajduje się główny ośrodek życiowy dłużnika. Miejscowość, w której dłużnik zwykle przebywa i gdzie realizuje swoje zwykłe czynności w życiu codziennym.

Sądem właściwym do złożenia takiego wniosku dla powiatu stalowowlskiego będzie **Sąd Rejonowy w Rzeszowie, V Wydział Gospodarczy, Sekcja ds. Upadłościowych i Restrukturyzacyjnych, ul. Kustronia 4, 35-303 Rzeszów.**

Jak przebiega postępowania po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości?

Uwzględniając wniosek o ogłoszenie upadłości, **sąd wydaje postanowienie o ogłoszeniu upadłości**, w którym:

- wymienia imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, adres oraz numer PESEL dłużnika (upadłego), a jeżeli upadły nie posiada numeru PESEL - inne dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację;
- wymienia NIP, jeżeli upadły miał taki numer w ciągu ostatnich dziesięciu lat przed dniem złożenia wniosku;
- określa, że upadły jest osobą nieprowadzącą działalności gospodarczej;
- wzywa wierzycieli upadłego do zgłoszenia wierzytelności syndykowi, na wskazany adres, w terminie trzydziestu dni od dnia obwieszczenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Rejestrze;
- wzywa osoby, którym przysługują prawa oraz prawa i roszczenia osobiste ciężące na nieruchomości należącej do upadłego, jeżeli nie zostały ujawnione w księdze wieczystej, do ich zgłaszania w terminie trzydziestu dni od dnia obwieszczenia

postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Rejestrze, pod rygorem utraty prawa powoływania się na nie w postępowaniu;

- wyznacza syndyka;
- określa, czy postępowanie upadłościowe będzie prowadzone w trybie określonym w art. 491¹ ust. 1 czy ² prawa upadłościowego;
- jeżeli postępowanie upadłościowe będzie prowadzone w trybie określonym w art. 491¹ ust. 2 prawa upadłościowego, w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości sąd określa również, czy funkcje sędziego-komisarza oraz zastępcy sędziego-komisarza będzie pełnił sędzia czy referendarz sądowy.

Postanowienie o ogłoszeniu upadłości doręcza się również syndykowi.

O ogłoszeniu upadłości powiadamia się właściwą izbę administracji skarbowej oraz właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Następnie syndyk sporządza plan spłaty wierzycieli, który sprowadza się do podziału środków uzyskanych z likwidacji majątku.

Sąd odmawia zarówno ustalenia planu spłat, jak i umorzenia zobowiązań bez ustalenia planu spłat, jak i warunkowego umorzenia zobowiązań bez ustalenia planu spłat, tylko wtedy gdy:

- upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań, lub
- w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w stosunku do upadłego prowadzono postępowanie upadłościowe, w którym umorzono całość lub część jego zobowiązań.

Przy czym obie te podstawy mogą zostać uznane za niewystarczające do odmowy oddłużenia w każdej z trzech dopuszczalnych form jeżeli jego uwzględnienie wniosku (zarówno o ustalenie planu spłat, jak i o umorzenie zobowiązań, jak i warunkowe

umorzenie zobowiązań) **jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.**

Co do zasady plan spłaty orzekany jest na **maksymalnie 36 miesięcy**. W przypadku ustalenia, że upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli **nie może być ustalony na okres krótszy niż trzydzieści sześć miesięcy ani dłuższy niż osiemdziesiąt cztery miesiące.**

W przypadku gdy w drodze wykonania planu spłaty wierzycieli dłużnik spłaci co najmniej 70% zobowiązań objętych planem spłaty wierzycieli, które w postępowaniu upadłościowym prowadzonym zgodnie z przepisami części pierwszej zostałyby uznane na liście wierzytelności, plan spłaty wierzycieli **nie może zostać ustalony na okres dłuższy niż rok.**

W przypadku gdy w drodze wykonania planu spłaty wierzycieli dłużnik spłaci co najmniej 50% zobowiązań objętych planem spłaty wierzycieli, które w postępowaniu upadłościowym prowadzonym zgodnie z przepisami części pierwszej zostałyby uznane na liście wierzytelności, plan spłaty wierzycieli **nie może zostać ustalony na okres dłuższy niż dwa lata.**

Sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że jest on **trwale niezdolny** do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli.

Jeżeli niezdolność do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli wynikająca z osobistej sytuacji upadłego **nie ma charakteru trwałego**, sąd umarza zobowiązania upadłego **bez ustalenia planu spłaty wierzycieli** pod warunkiem, że w terminie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, upadły ani żaden z wierzycieli nie złoży wniosku o ustalenie planu spłaty wierzycieli, na skutek którego sąd, uznając, że ustała niezdolność upadłego do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli, uchyli postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli i ustali plan spłaty wierzycieli.

W okresie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli upadły nie może dokonywać czynności prawnych, dotyczących jego majątku, które mogłyby pogorszyć jego sytuację majątkową.

W okresie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, upadły jest obowiązany składać sądowi corocznie, do końca kwietnia, sprawozdanie ze swojej sytuacji majątkowej i zawodowej za poprzedni rok kalendarzowy, w którym wykazuje osiągnięte przychody oraz nabyte składniki majątkowe o wartości przekraczającej przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ostatni kwartał okresu sprawozdawczego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, jak również swoje możliwości zarobkowe, wydatki potrzebne na swoje utrzymanie i osób pozostających na jego utrzymaniu, w tym potrzeby mieszkaniowe. Do sprawozdania upadły dołącza kopię złożonego rocznego zeznania podatkowego

Sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, gdy w okresie wskazanych 5 lat, upadły:

- nie złożył w terminie sprawozdania,
 - w sprawozdaniu podał nieprawdziwe informacje, w szczególności zataił osiągnięte przychody lub nabyte składniki majątkowe,
 - dokonał czynności prawnej dotyczących jego majątku, które mogłyby pogorszyć jego sytuację majątkową, bez uzyskania zgody sądu albo czynność ta nie została przez sąd zatwierdzona,
 - ukrywał majątek lub czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli
- chyba że uchybienie obowiązkowi jest nieznaczne lub zaniechanie uchylenia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli jest uzasadnione **względami słuszności lub względami humanitarnymi.**

W razie uchylecia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli zobowiązania upadłego **nie podlegają umorzeniu**.

Jeżeli upadły ani żaden z wierzycieli nie złoży wniosku o ustalenie planu spłaty wierzycieli, zobowiązania upadłego ulegają umorzeniu z upływem pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli.

Na wniosek upadłego lub wierzyciela sąd wydaje postanowienie stwierdzające umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli. W postanowieniu sąd wskazuje datę umorzenia zobowiązań upadłego.

Inne istotne informacje o upadłości

- Z dniem ogłoszenia upadłości jednego z małżonków powstaje z mocy prawa rozdzielnosc majątkowa, a majątek wspólny wchodzi do masy upadłości.
- Jeżeli upadły jest osobą fizyczną i w skład masy upadłości wchodzi lokal mieszkalny albo dom jednorodzinny, w którym zamieszkuje upadły, a konieczne jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu, z sumy uzyskanej z jego sprzedaży wydziela się upadłemu kwotę odpowiadającą przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego w tej samej lub sąsiedniej miejscowości za okres od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy.
- Nie wchodzi do masy upadłości m.in.:
 - 1) mienie, które jest wyłączone od egzekucji według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.);
 - 2) wynagrodzenie za pracę upadłego w części niepodlegającej zajęciu;
 - 3) w przypadku ogłoszenia upadłości osoby fizycznej, na której utrzymaniu nie pozostają inne osoby, do masy upadłości nie wchodzi także część dochodu

upadłego, która łącznie z dochodami wyłączonymi z masy odpowiada kwocie stanowiącej 150% kwoty określonej w art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507, 1622, 1690, 1818 i 2473).

4) w przypadku ogłoszenia upadłości osoby fizycznej, na której utrzymaniu pozostają inne osoby, do masy upadłości nie wchodzi także część dochodu upadłego, która łącznie z dochodami wyłączonymi z masy upadłości na podstawie ust. 1 odpowiada iloczynowi liczby osób pozostających na utrzymaniu upadłego oraz upadłego i 150% kwoty określonej w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Sędzia-komisarz na wniosek upadłego lub syndyka może w inny sposób określić część dochodu upadłego, która nie wchodzi do masy upadłości biorąc pod uwagę szczególne potrzeby upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu, w tym ich stan zdrowia, potrzeby mieszkaniowe oraz możliwości ich zaspokojenia. Na postanowienie sędziego-komisarza przysługuje zażalenie upadłemu i wierzycielom.

Część dochodu upadłego, która nie wchodzi do masy upadłości nie podlega egzekucji.

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, iż przeprowadzenie postępowania upadłościowego w stosunku do konsumenta jest szansą na oddłużenie. Dzięki przeprowadzonemu postępowaniu możemy uwolnić się od zobowiązań finansowych. Przeprowadzenie postępowania wymaga jednak od nas skrupulatności w zakresie wypełnienia stosownego formularza oraz współpracy z Sądem oraz syndykiem w trakcie przeprowadzania postępowania.

